

4. Пріоритети української освітньої політики в умовах міжнародної науково-технічної кооперації. Аналітична записка // Національний інститут стратегічних досліджень. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1411/>

Забузова О. В.

Національний університет
«Києво-Могилянська академія», м. Київ

ВИЩА ОСВІТА: КІЛЬКІСНІ ЗМІНИ У ПОШУКАХ ЯКОСТІ

Суспільство, в якому ми живемо, має значну кількість знань і уявлень про світ. Нові покоління мають їх опанувати, перш ніж стануть повноцінними членами людської спільноти, і це вимагає все більше часу та ресурсів, а тим часом масив інформації збільшується у геометричній прогресії, і «навчання протягом життя» стає умовою якщо не самого життя, то, принаймні, життя більш повноцінного у плані професійної та соціальної реалізації як кожної людини, так і суспільства й держави в цілому.

Втім, між освітньою та виробничо-професійною сферами завжди йде певна боротьба, яка загострюється в умовах кризи. Науковці й освітяни вимагають кращого забезпечення роботи та життя, держава намагається зменшити видатки на соціальні сфери, в числі яких – освіта і наука. Аргументи обох сторін мають місце, а від того, як вирішується ця суперечка на кожному конкретному етапі залежить, без усілякого перебільшення, доля держави. Але витрати на освіту та науку деякі фахівці (особливо, молоді) вважають непомірними та пропонують урізати [1].

Насправді, скорочення освітньої та наукової сфер відбувалось у всі роки існування незалежної української держави. З 1991 року кількість студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації (з 2016 року – коледжі, технікуми, училища) зменшилась у 3,4 разу, учнів ПТУ – удвічі. Хоч кількість студентів ВНЗ III-IV рівнів акредитації і зростала, але від своєї максимальної кількості у 2007 році вже скоротилась на третину. Кількість аспірантів, примножившись втричі до 2010 року, відтоді вже скоротилась на чверть, і лише кількість докторантів, також потроївшись, тримається сталою [2].

Зміни в абсолютних даних можна було би пояснити відповідним зменшенням населення України, але аналогічну картину дають і показники відносні: кількість студентів в Україні на 10 000 населення зменшилась з 463 у 2010 році до 320 у 2016-му. Схожі процеси за ці ж роки відбулись і у наших близьких сусідів: Росії (з 430 до 301) [3] та Білорусі (з 467 до 330) [4]. Але при цьому вони стоять значно вище у світовому рейтингу країн за індексом людського розвитку (ІЛР), а наша країна опустилась з 69-го[5] на 84-е місце. Індекс освіти є одним із ключових у показникові ІЛР і згідно з ним Україна займала би значно вищу позицію, але цьому заважають відносно низькі цифри очікуваної тривалості та рівня життя громадян нашої держави [6]:

Рейтинг за ІЛР	Країна	ІЛР, 2015 р.	ІЛР, 2013 р.	Індекс освіти, 2013 р.
1	Норвегія	0,949	0,944	0,910
4	Німеччина	0,926	0,911	0,884
10	США	0,920	0,914	0,890
16	Велика Британія	0,909	0,892	0,860
21	Франція	0,897	0,884	0,816
24	Австрія	0,893	0,881	0,794
36	Польща	0,866	0,834	0,825
49	Росія	0,804	0,778	0,780
52	Білорусь	0,796	0,786	0,820
56	Казахстан	0,794	0,757	0,762
70	Грузія	0,769	0,747	0,770
84	Україна	0,743	0,734	0,796

Система освіти України є тією сферою, яка дозволяє Україні утримуватись серед країн з високим рівнем людського розвитку; також, попри усі свої недоліки, вона досі забезпечує рівнем та якістю, які роблять можливим подальше навчання молодих українців за кордоном. Водночас, це слугує експорту найціннішого капіталу – людського, — і, за великим рахунком, його втраті, оскільки більшість до України вже не повертається через відсутність достойних перспектив для життя і праці.

Список використаних джерел

1. Репко М. Освіта по-українськи: 129 млрд грн – марнотратство чи інвестиції в майбутнє покоління? — [Електронний ресурс] М. Репко, Ю. Руда. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/2017/02/15/osvita-po-ukrayinski-ua/>. – Назва з екрана.
2. Вищі навчальні заклади // Державна служба статистики України. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/-operativ2005/osv_rik/osv_u/vuz_u.html). – Назва з екрана.
3. Образовательные организации высшего образования // Федеральная служба государственной статистики. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/-population/education/#. – Назва з екрана.
4. Численность обучающихся в учреждениях среднего специального и высшего образования на 10 000 человек населения // Национальный статистический комитет Республики Беларусь. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/socialnaya-sfera/obrazovanie/graficheskii-material-grafiki-diagrammy_14/chislennost-obuchayuschih-sya-v-uchrezhdeniyah-srednego-spetsialnogo-i-vysshego-obrazovaniya-na-10-000-chelovek-naseleniya/. – Назва з екрана.
5. Human Development Report 2010. – С. 144. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/270/hdr_2010_en_complete_reprint.pdf. – Назва з екрана.
6. Human Development Report 2016. – С.198–199. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://hdr.undp.org/sites/default/files/HDR2016_RU_Overview_Web.pdf– Назва з екрана.
7. Доклад о человеческом развитии 2014. – С.160–161. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14_a_full_rus_21-01-15_0.pdf – Назва з екрана.